

NOTATKA

z posiedzenia Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą

Data posiedzenia: 20 maja 2014

Nr posiedzenia: 60

Posiedzeniu przewodniczył: przewodniczący komisji Andrzej Person

Porządek posiedzenia: 1. Propozycje kierunków polityki państwa polskiego wobec Polonii i Polaków za granicą.

- W posiedzeniu uczestniczyli: – senatorowie członkowie komisji: Łukasz Abgarowicz, Barbara Borys-Damięcka, Leszek Czarnobaj, Stanisław Gogacz, Marek Konopka, Andrzej Person, Janina Sagatowska,
- oraz senator Jan Wyrowiński,
  - goście:
    - Uniwersytet Warszawski:
      - profesor w Instytucie Historycznym Marcin Kula,
      - adiunkt w Ośrodku Badań nad Migracjami dr Magdalena Lesińska,
      - adiunkt na Wydziale Nauk Ekonomicznych dr Paweł Kaczmarczyk,
      - pracownik naukowy Centrum Studiów Latinoamerykańskich dr Renata Siuda-Ambroziak,
    - Uniwersytet Jagielloński:
      - profesor w Instytucie Amerykanistyki i Studiów Polonijnych Dorota Praszalowicz,
    - Uniwersytet Gdański:
      - adiunkt na Wydziale Ekonomii dr Anna Mazurkiewicz,
    - Polska Akademia Nauk:
      - dr Jerzy Rychlik,
    - Krajowa Rada ds. Badań Naukowych w Hiszpanii:
      - dr Mikołaj Stanek,
    - Instytut Zachodni w Poznaniu:
      - dyrektor dr Michał Nowosielski,
    - Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”:
      - prezes Zarządu Janusz Skolimowski,
      - wiceprezes Zarządu Ewa Ziółkowska,
    - Portal internetowy Polonia.nl:
      - Małgorzata Bos-Karczewska,
    - Kancelaria Senatu:
      - dyrektor Gabinetu Marszałka Senatu Artur Kozłowski,
      - wicedyrektor Biura Analiz i Dokumentacji Romuald Łanczkowski.

Przebieg posiedzenia:

Ad 1. Przewodniczący komisji Andrzej Person poinformował, że posiedzenie jest kontynuacją 58. posiedzenia komisji z 18 marca 2014 r. Eksperti i badacze problematyki polonijnej zdiagnozowali wówczas aktualną sytuację i najważniejsze problemy środowisk polonijnych i polskich poza granicami kraju. Przewodniczący podsumował przebieg 58. posiedzenia oraz przedstawił założenia kolejnego spotkania.

60. posiedzenie komisji było poświęcone dyskusji nad kierunkami polityki państwa wobec Polonii i Polaków za granicą. Eksperti starali się odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Jakie są oczekiwania ze strony Polonii i Polaków za granicą w stosunku do państwa polskiego, m.in. w zakresie wspierania oświaty, szkolnictwa wyższego i mediów, promowania kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, polityki społecznej i współpracy gospodarczej?
2. Jakie mogą być oczekiwania Polski w stosunku do Polonii i Polaków za granicą?
3. Jakie wyzwania i zadania stoją przed Senatem RP, jeśli chodzi o współpracę z polską diasporą?

W trakcie dyskusji redaktor naczelna portalu Polonia.nl Małgorzata Bos-Karczewska zwróciła uwagę na to, że polityka polonijna ma charakter konserwatywny i krótkoterminowy oraz marginalizuje migrantów zarobkowych. Jej zdaniem polityka polonijna powinna być dopasowana do specyfiki danego kraju i sprzyjać społecznej i ekonomicznej adaptacji Polaków za granicą, np. poprzez wspieranie organizacji społecznych.

Z kolei dr Paweł Kaczmarczyk z Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego wyraził opinię, że potrzebna jest jednolita wizja polityki polonijnej. Odniósł się sceptycznie do postulatu projektowania polityki polonijnej jako polityki społecznej.

Profesor Marcin Kula z Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego proponował, by polityka polonijna zmierzała do zapewnienia Polakom za granicą jak najlepszego funkcjonowania w środowiskach lokalnych. Należałoby również ułatwiać dzieciom polskich emigrantów studiowanie w Polsce.

Profesor Dorota Praszalowicz z Instytutu Amerykanistyki i Studiów Polonijnych na Uniwersytecie Jagiellońskim zwróciła uwagę na to, że emigracja z Polski jest wciąż postrzegana jako ewenement na skalę światową, tymczasem jest to naturalne zjawisko społeczne. Profesor apelowała m.in. o pilne przygotowanie podręczników w języku polskim dostosowanych do potrzeb emigrantów oraz o wspieranie, nie tylko finansowe, środowisk zainteresowanych tworzeniem polskich szkół społecznych, np. poprzez szkolenia. Z kolei Senat RP mógłby uzupełniać działania podejmowane przez władzę wykonawczą, np. wyszukiwać i doceniać tzw. cichych bohaterów życia polonijnego.

Według senator Barbary Borys-Damięckiej zarówno polityka państwa polskiego, jak i działalność części organizacji polonijnych nie nadążają za zmieniającą się rzeczywistością i nowymi wyzwaniami, co potwierdzają wyniki badań Instytutu Zachodniego w Poznaniu. Być może należałoby uważniej wsłuchiwać się w głos młodego pokolenia emigrantów, które zupełnie inaczej podchodzi do swojej polskości. Senat RP powinien również wspierać Polaków działających poza oficjalnymi strukturami organizacyjnymi.

W opinii dyrektora Instytutu Zachodniego w Poznaniu dr. Michała Nowosielskiego twórcy polityki polonijnej powinni najpierw odpowiedzieć sobie na pytanie, wokół czego można zbudować tożsamość Polonii, co może być jej trzonem. Jeśli chodzi o oczekiwania Polski wobec Polonii i Polaków za granicą, to nawet jeśli takie istnieją, nie powinny być otwarcie artykułowane. Szczególnie, że wyniki badań Instytutu Zachodniego nie potwierdzają założenia MSZ, że Polacy za granicą są zainteresowani realizowaniem tzw. polskiej racji stanu.

Dr Mikołaj Stanek z Krajowej Rady ds. Badań Naukowych w Hiszpanii apelował o zebranie i uporządkowanie cząstkowych badań i analiz nad polską diasporą, przeprowadzonych dotychczas przez liczne ośrodki badawcze w Polsce i za granicą.

Dr Jerzy Rychlik z Polskiej Akademii Nauk poinformował, że według szacunków ponad 60% absolwentów polskich uczelni, którzy mają polskie pochodzenie, zostaje w Polsce lub osiedla się w innych krajach unijnych. Należałoby się zastanowić, czy możemy oczekiwać od osób polskiego pochodzenia studiujących w Polsce, żeby po studiach powrócili do swoich krajów zamieszkania.

W odpowiedzi senator Janina Sagatowska podkreśliła, że powinniśmy w miarę możliwości jak najszerszej kształcić w Polsce osoby polskiego pochodzenia, niezależnie od ich motywacji i planów na przyszłość.

Dr Magdalena Lesińska z Ośrodka Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego wyraziła wątpliwość, czy możliwa jest jednolita polityka wobec polskiej diaspory. Z pewnością polityka państwa polskiego powinna być bardziej partnerska, wspierać integrację Polaków w krajach zamieszkania oraz ich aktywizację. Warto byłoby rozważyć postulat reprezentacji Polonii w strukturach parlamentarnych.

Według senatora Leszka Czarnobaja priorytetem polityki wobec polskiej diaspory powinno być propagowanie edukacji i kultury, a rolą Senatu RP – nadzór nad działaniami poszczególnych resortów w tym zakresie oraz kontynuowanie opieki nad Polonią i Polakami za granicą.

Prezes Zarządu Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” Janusz Skolimowski podkreślił autorytet Senatu RP jako opiekuna środowisk polonijnych. Apelował, by państwo polskie domagało się od innych państw unijnych stosowania równych praw w stosunku do Polaków za granicą i własnych obywateli.

Dr Renata Siuda-Ambroziak z Centrum Studiów Latinoamerykańskich Uniwersytetu Warszawskiego postulowała posyłanie za granicę większej grupy polskich nauczycieli.

Senator Stanisław Gogacz wyraził opinię, że tożsamość środowisk polonijnych powinna się opierać na polskiej kulturze, historii i języku. Na zakończenie podziękował ekspertom za inspirującą dyskusję nad kierunkami polityki państwa wobec Polonii i Polaków za granicą i wyraził nadzieję, że będzie ona na forum komisji kontynuowana.

W posiedzeniu komisji nie uczestniczyły osoby wykonujące zawodową działalność lobbingsową.